

Thema: *'De betekenis van rituelen'*

Bert,

In jouw verhaal met het thema 'een bijbeltekst komt tot leven' laat jij zien hoe een innerlijk proces met betrekking tot het verwerken van een ingrijpende negatieve ervaring afgerond wordt met een uiterlijk gebaar: 'het weggooien van een kei, om daarmee uit de drukken dat Günter de lasten uit het verleden, inclusief alle agressie die hij daardoor bij zich draagt van zich af wil werpen'.

In die zin kan dit gebeuren beschouwd worden als **een betekenisvol ritueel**.

Je noemt dat: 'een bijbeltekst komt tot leven', en dat is ook zo in de beleving van Günter. Hij kruipt als het ware in het Bijbelse verhaal van de molensteen en neemt het verhaal mee naar zijn eigen situatie. Het verhaal wordt tot een 'hier en nu' gebeuren.

Het is heel belangrijk vast te stellen, dat het ritueel '**geboren**' (cq 'ontdekt') is in het proces van verwerken. Het heeft geen kracht in zichzelf als ritueel! Wanneer jij had gezegd: *'je moet een steen nemen en die van je weg gooien. Zo moet je je woede en agressie van je afgooien'*, dan had het vermoedelijk averechts gewerkt.

Ook is dit niet dé pastorale oplossing voor iedereen, die met dezelfde problematiek van lasten zit.

Daarmee wil ik aandacht schenken aan de kracht en aan de zwakheid van rituelen.

Ze kunnen heel krachtig zijn, wanneer ze uitdrukken, zichtbaar maken wat iemand beleeft, of wat meer mensen samen beleven. Het werkt als bevestiging, versterkt het vertrouwen.

Kerkelijke en geloofs-rituelen heb je in maten en soorten: zo worden ze ook overgeleverd in onze kerkelijke traditie: doop, avondmaal, het aansteken van een kaars, hand in hand staan, een hand op iemands schouder leggen, enz.

Rituelen uit de traditie kunnen ook een meerwaarde hebben van: 'jij mag erbij horen', je voegt je in een lange rij uit het verleden. Geloofsrituelen kunnen ook bevestigend werken als gebaren van bevestiging door God, al dan niet te midden van en versterkt door de gemeente.

Daarbij kun je heel voorzichtig vaststellen, dat de meeste rituelen die betekenis pas krijgen wanneer ze bevestigend werken op ('herkend worden door') wat de betrokkene van binnen ervaart.

De volgorde (eerst de ervaring daarna het ritueel, of omgekeerd) hoeft niet per se vast te liggen, wel is het belangrijk, dat er een samenhang is, anders krijg je of een heel leeg en teleurgesteld gevoel, of een onmachtig gevoel omdat het niet past bij wat er plaatsvindt in het ritueel. Vooral als je de verwachting hebt, dat het ritueel er voor zorgt, dat je er wel wat met je gebeurt. In de kerkelijke traditie vind je dan het woord 'sacrament', dat dan soms reden is tot bijgeloof. (Denk even aan de vraag, die aan ons indertijd als baptisten gesteld werd: *'wat gebeurt er met jullie kinderen als ze overlijden, die van ons zijn tenminste gedoopt...!'*)

Bij niet vastliggende (cq. overgeleverde) rituelen is er sprake van het zoeken naar een manier om zichtbaar te maken, en daarmee te bevestigen wat er op dat moment beleefd wordt.

Dat kan een zoeken zijn en een samen ontdekken, maar soms ook een aanbieden door iemand (bijv. de pastor), die het 'ziet' en daarmee ook laat merken, dat hij weet wat er gebeurt. Als beeld voor dat zoeken gebruik ik graag de 'wandeling', samen op pad en kijken naar iets dat past bij ('associaties') wat er aan de hand is.

Dan blijkt ook weer: **de zichtbare, zintuiglijk ervaarbare wereld speelt een grote rol als houvast**. Je kunt het zo vastleggen, en het je herinneren: het is echt gebeurd en het was niet een loze gedachte, je kunt er altijd weer op terugvallen!

Het gevaar zit hem in het loze gebaar, alsof je iets kunt oproepen, iets kunt laten gebeuren, met vervolgens als het niet lukt het gevoel: 'ik geloof zeker niet goed genoeg'. Met als gevolg een grotere onzekerheid, en minder vertrouwen. En daarmee ook vaak een gevoel van afhankelijkheid van de sterke, die het wel weet...! Met het gevaar van manipulatie...

We kunnen heel blij zijn met rituelen, maar moeten er ook zorgvuldig en voorzichtig mee zijn. **Zonder de vulling van de ervaring ('de liefde') zijn is een ritueel alleen maar schallend koper en een rinkelende cimbaal.** (zie 1 Cor. 13: 1)

Nog even een opmerking over de meest verbreide kerkelijke rituelen: het Heilig Avondmaal, de Doop en het aansteken van de Paaskaars.

Je hoeft het natuurlijk niet altijd te 'voelen', soms is het goed om weer herinnerd te worden aan de betekenis, maar het werkt pas als bevestiging wanneer de ogen geopend worden en je jezelf ontdekt in het verhaal van God.

En dat is precies wat er gebeurt in jouw verhaal!

Hartelijke groet,

Piet

PS Ik heb zelf ook een voorbeeld van het zoeken naar een passend ritueel. In dit geval bij een afscheidsviering samen met mensen met een verstandelijke beperking, naar aanleiding van een zelfdoding van hun activiteitenleider.